

Κοπεγχάγη και εθνομίξερροι



Τον Γιάννη Βούλγαρη

ONE, ΕΛΣΙΝΚΙ, ΚΟΠΕΓΧΑΓΗ. ΤΡΕΙΣ ΣΤΑΘΜΟΙ ΠΟΥ ΣΦΡΑΓΙΣΑΝ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ, ΤΗΝ ΑΥΤΟΓΝΩΣΙΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟΝ ΣΥΓΧΡΟΝΟ ΚΟΣΜΟ. ΑΥΤΗ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΑΣΦΑΛΩΣ Η ΕΚΤΙΜΗΣΗ ΤΩΝ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ

Ο χρόνος λοιπόν τελειώνει με έναν θρίαμβο. Θρίαμβο ημιτελή, που πρέπει να ολοκληρωθεί με την πολιτική λύση του Κυπριακού. Θρίαμβο - αφητηρία μιας περισσότερο φιλόδοξης προοπτικής. Στόχος τώρα της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής είναι η ειρήνη και η συνεργασία όλης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης, γεγονός που προϋποθέτει τη διευθέτηση των σχέσεων Ελλάδας - Τουρκίας. Αυτός είναι ο νέος ορίζοντας της εθνικής πολιτικής.

Η Ελλάδα αντικρύζει τον νέο στόχο με περισσότερη αυτοπεποίθηση και γνώση. Από αυτή την άποψη, το Ελσίνκι και η Κοπεγχάγη βαραίνουν πιο πολύ από την ONE. Η ONE είχε από νωρίς περιβληθεί με εθνική συναίνεση. Αντίθετα, το Ελσίνκι αμφισβητήθηκε και χλευάστηκε μέχρι να δικαιωθεί στην Κοπεγχάγη. Ας ξεκαθαρίσουμε επιπλέον το εξής: η επιλογή να επιδιωχθεί η ένταξη της Κύπρου στην Ενωμένη Ευρώπη αποτέλεσε μεν την αναγκαία προϋπόθεση, όμως αν δεν συνοδευόταν από το άνοιγμα προς την Τουρκία ή, ακόμα χειρότερα, αν χρησιμοποιείτο σαν ελληνικός «εκβιασμός» εναντίον της, κατά πάσα πιθανότητα θα είχε αποτύχει. Το Ελσίνκι ξεκαθάρισε την εθνική στρατηγική, συνδύασε την ενταξιακή πο-

ρεία της Κύπρου με το άνοιγμα στην Τουρκία, και έτσι οδήγησε στον θρίαμβο της Κοπεγχάγης. Το γεγονός συνιστά δίδαγμα, χρήσιμο σήμερα πρωτίστως στους Ελληνοκυπρίους. Μοιάζει, πράγματι, να διαμορφώνεται η εντύπωση ότι η Ενωμένη Ευρώπη είναι ένα πασπαρτού που εξομαλύνει και λύνει τα πάντα, σχεδόν μαγικά. Η Κοπεγχάγη όμως δείχνει το αντίθετο. Το ευρωπαϊκό πλαίσιο δεν μας απαλλάσσει από δύσκολες εθνικές επιλογές, δεν μας γλιτώνει από πειστικά εθνικά διλήμματα.

Η Κοπεγχάγη ανήκει στην κατηγορία των γεγονότων που επιφέρουν τομές στην ιστορία μιας χώρας χωρίζοντας το «πριν» από το «μετά» που φωτίζουν αναδρομικά την πορεία διακαιώνοντας ή απαξιώνοντας επιλογές, αντιλήψεις, πρόσωπα. Η Κοπεγχάγη απαξιώνει τη «σχολή» των εθνομιξερρών. Δηλαδή, τον ποικιλόχρωμο παρωχημένο εθνικισμό που μιζερεύει τις δυνατότητες της Ελλάδας γιατί κοιτάει πίσω, γιατί παραμορφώνει το εθνικό παρελθόν, γιατί δεν κατανοεί πώς ασκείται η εθνική πολιτική στον καιρό της διεθνοποίησης και της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Η ελληνική εξωτερική πολιτική δεν θα απαλλαγεί προφανώς από τα βαρίδια της «σχολής» των εθνομιξερρών. Γιατί οι μαζικές νοοτροπίες μεταβάλλονται αργά - αργά. Γιατί οι ΠΑΣΟΚοι έχουν στο μάχιμο γερό, που αντέχει τον φασιστικό λόγο του Παπαθεμελή για «την έμφυτη δουλικότητα των ποικίλων ηγετικών μας κλιμακίων» («ΤΑ ΝΕΑ», 12.12.2002). Γιατί σοβαρές εφημερίδες εξακολουθούν να ποντάρουν μισά - μισά στον παρελθοντικό λαϊκισμό και στη σημερινή εθνική διαύγεια. Γιατί τα μικροκάναλα χρειάζονται τους μεταμεσονύχτιους ακατάβλητους καραγκιόζηδες. Όλα αυτά θα συνεχίσουν. Θα μετριαστεί όμως η πειθώ του παρωχημένου εθνικισμού γιατί η κοινωνία και οι εκλογείς θα έχουν γίνει κάπως σοφότεροι.

Ούτε όμως το ΠΑΣΟΚ θα μείνει ανεπηρέαστο και αναφέρομαι στο βαθύτερο επίπεδο της νοοτροπίας, της μνήμης και της κομματικής «μυθοπλασίας» που το ΠΑΣΟΚ, όπως κάθε άλλο κόμμα, έχει φτιάξει για τον εαυτό του. Η δικαίωση της ένταξης της Ελλάδας στην Ευρώπη



έχει γίνει τόσο αυτονόητη στους σημερινούς πολίτες, ώστε η παλαιά αντιπαλότητα του ΠΑΣΟΚ σε αυτήν, δεν μπορεί να δικαιολογείται ακόμα με υπεκφυγές και σοφιστείες. Γιατί έτσι εξασθενεί η συνολική πειθώ του λόγου του. Επιπλέον, μετά την ONE, το Ελσίνκι και την Κοπεγχάγη, έχει ανατραπεί ο «συσχετισμός» μεταξύ των δύο προέδρων του ΠΑΣΟΚ - γεγονός δυσκολοκώλυτο, υποθέτω, για πολλά στελέχη του. Η σαγήνη που άσκησε ο Ανδρέας Παπανδρέου στις γενιές του ΠΑΣΟΚ που τον πρόλαβαν, θα συνεχίσει ασφαλώς να υπάρχει, όπως και η οφειλή των σημερινών στελεχών στον ιδρυτή. Ο Κώστας Σημίτης όμως έχει ενταχθεί στην κατηγορία εκείνη των ηγετών που, όπως ο Ε. Βενιζέλος και ο Κ. Καραμανλής, έδεσαν το όνομά τους με καθοριστικές και αναμφισβήτητες εθνικές αποφάσεις. Ένα αρχηγικό κόμμα όπως το ΠΑΣΟΚ, που διαμορφώνει την ιστορική του μνήμη και την πολιτική του νοοτροπία με βάση τα πρόσωπα, θα χρειαστεί να επανεξετάσει την κομματική αυτογνωσία και «μυθοπλασία» για να βολέψει την αλλαγή «συσχετισμού». Εφόσον φυσικά θελήσει και μπορέσει να εκμεταλλευτεί πλήρως τη νέα δυναμική της Κοπεγχάγης.

Πέρα από το επίπεδο των μαζικών νοοτροπιών και αντιλήψεων, η Κοπεγχάγη καθιστά φανερό διά γυμνού οφθαλμού ένα μείζον πρό-

βλημα. Την έλλειψη κατάλληλης ηγεσίας στην Κύπρο. Μέχρι τις 28 Φεβρουαρίου υπάρχει ακόμα μια (μικρή) πιθανότητα επίλυσης του πολιτικού προβλήματος. Η Κύπρος όμως πηγαίνει στο ραντεβού εν μέσω μιας εκλογικής διαμάχης. Σε λίγο ο κ. Κληρίδης θα είναι υπηρεσιακός πρόεδρος. Οι επίδοχοι διάδοχοί του υπολείπονται σαφώς. Ο κ. Ομήρου, λένε οι σχολιαστές, δεν έχει πείσει. Στον κ. Παπαδόπουλο, ευνοούμενο των δημοσκοπήσεων, οι αντίπαλοι αλλά και οι δημοσιογράφοι έχουν προσάψει τα χειρότερα: σχέσεις με τα «οικονομικά» του Μιλόσεβιτς, «συνομιλίες» με τον Ιωαννίδη, πάγια εκθρόνιση προς τους Τουρκοκυπρίους. Διαπιστευτήρια συζητήσιμα για τη νέα Κύπρο, μέλος της Ε.Ε. και αποφασιστικό κρίκο για την εξομάλυνση της γεωπολιτικής της ΝΑ Ευρώπης. Πώς θα πορευτούν οι Ελληνοκύπριοι τις επόμενες εβδομάδες; Πώς θα μπορέσουν να εκλέξουν τελικά μια ηγεσία αντίστοιχη με τις ανάγκες της νέας εθνικής πορείας; Ιδού το ερώτημα. Γιατί είναι προφανές ότι η νέα Κύπρος χρειάζεται να βρει τον Σημίτη της και τον Γιώργο της.

Ο Γιάννης Βούλγαρης είναι πολιτικός επιστήμονας, ερευνητής στο Ινστιτούτο Πολιτικής Κοινωνιολογίας του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών